

Likabehandlingsplan läsåret 2022-2023

Öppna förskolan

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Innehåll

Inledning	2
Det främjande arbetet	2
Läs gärna mer i Skolverkets stödmaterial “Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda - Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar”	3
Hållbarhetsprogram för Flens kommun	3
Grunduppgifter	4
Utvärderingen av föregående plan	5
Mål för 2021	6
Främjande och förebyggande insatser för att nå ovanstående mål	7
Åtgärder mot diskriminering och trakasserier	8
Bilaga 1 Årshjul	10
Bilaga 2 Ordningsregler för trygghet och studiero	11
Bilaga 3 Kvalitetskartläggning i arbetet mot kränkningar	12
Bilaga 3 Förklaring av viktiga begrepp	14

Inledning

Det ska råda nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling i alla våra verksamheter.

Lagstiftning

Förskolors och skolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling regleras i diskrimineringslagen och i 6 kap. skollagen. Ytterligare relevant lagstiftning är skollagens olika kapitel som tar upp värdegrunden, elevhälsa, systematiskt kvalitetsarbete, inflytande, trygghet och studiero samt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling. I skolan gäller arbetsmiljölagen för både elever och skolpersonal i grund och gymnasieskolan, från och med förskoleklass. För barn på förskola och fritids gäller arbetsmiljölagen inte.

Det främjande arbetet

Syftet med det främjande arbete är att skapa en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för alla barn och elever och all personal, där alla barn och elever har maximala möjligheter att lära och utvecklas. Det uppnås när personal, barn och elever både i ord och handling visar respekt för allas lika värde oavsett såväl kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder som andra omständigheter som gäller den enskilde som person. För att främja alla barns och elevers utveckling och lärande, trygghet, studiero och hälsa är värdegrundsarbete med exempelvis likabehandling, normmedvetenhet, arbetsklimat präglad av samarbete och tillitsfulla relationer samt barns och elevers delaktighet och inflytande i fokus för det främjande arbetet. Det främjande arbetet pågår alltid och utan att något särskilt har hänt. Det bedrivs långsiktigt, gäller alla, sker kontinuerligt och det är målinriktat.

Det förebyggande arbetet

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker. Som grund för arbetet ligger regelbundna kartläggningar av de risker för diskriminering och kränkande behandling som finns i den egna verksamheten. Målet är att genomföra förebyggande insatser med utgångspunkt i den egna verksamhetens identifierade styrkor och svagheter. Det förebyggande arbetet är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och ska involvera alla.

I det förebyggande arbetet ligger fokus på att identifiera och avvärja risker för diskriminering och kränkande behandling i den egna verksamheten. För att skapa ett väl fungerande förebyggande arbete krävs kunskaper om kränkningar som fenomen.

Att åtgärda fall av diskriminering och kränkande behandling

Syftet med det åtgärdande arbetet är att snabbt kunna åtgärda fall av diskriminering och kränkande behandling och säkerställa att det inte händer igen. Centralt för det arbetet är ansvarsfördelning och att det ska finnas rutiner för utredning, rapportering samt hantering och bemötande av den som utsatts och de som varit inblandade i att utsätta någon för diskriminering, exempelvis trakasserier eller sexuella trakasserier, eller kränkande behandling, dokumentation samt uppföljning av varje steg i denna process.

Läs gärna mer i Skolverkets stödmaterial [“Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda - Hur skolan kan arbeta mot trakasserier och kränkningar”](#)

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Öppen förskola

Ansvarig/-a för planen

Kerstin Johansson - rektor

Lena Eriksson - biträdande rektor

Förskollärare på öppna förskolan

Planen gäller från

2022-03-01

Planen gäller till

2023-07-31

Barnens/elevernas delaktighet i arbetet med planen

Vårdnadshavares delaktighet i arbetet med planen

Förankring av planen

I arbetslaget april-maj 2022

Utvärdering av planen

Planen utvärderas i september 2022 och januari 2023 enligt utvärderings strukturen: resultat, analys och slutsats.

Förskollärare på öppna förskolan är ansvariga för uppföljning och utvärdering.

Utvärderingen av föregående plan

Kön

Inom ramen för temat hållbar utveckling har vi arbetat med att skapa förutsättningar för alla barn att utveckla sin identitet oavsett könstillhörighet. Stort fokus har varit på skapande verksamhet och detta arbete fortsätter under kommande år.

Etnisk tillhörighet

Vi erbjuder barnböcker lättillgängligt på olika språk och genom kulturtolkens arbete kan vi erbjuda skriftlig och muntlig information på somaliska och delvis arabiska. Vi använder oss av skyltar med namn på t.ex frukter på många olika språk för att förstärka intresset hos våra besökare.

Religion

Vi har uppmärksammat några olika högtider under året men lagt mer fokus på det som är gemensamt som tex barnboksdagen och barnkonventionens dag.

Sexuell läggning

Vi har i liten utsträckning tagit upp frågan kring sexuell läggning och det är inte heller något som lyfts av våra besökare. Vi planerar att lyfta frågan kommande år kring olika familjesammansättningar b.la. genom olika barnböcker inom temat samt i våra föräldraskapskurser ABC.

Funktionsnedsättning

TAKK och bildstöd finns tillgängligt på öppna förskolan men behöver användas ännu mer kontinuerligt i den dagliga verksamheten. Vi har dock utökat arbetet med bildstöd från föregående år. Öppna förskolans lokaler är i övrigt anpassade för att personer oberoende av funktionsnedsättning ska kunna delta utifrån sina förutsättningar.

Ålder

Barnen kan genom att använda bildstöd lättare ge uttryck för vad de vill göra och på så sätt bli mer delaktiga i verksamhetens utformande. Inom temat hållbar utveckling erbjuds alla barn att delta utifrån sina förutsättningar oavsett ålder.

Övrig kränkande behandling

Vi lägger stort fokus på att skapa en trygg och välkomnande miljö för barn och vårdnadshavare. Genom att vara närvarande i barnens aktiviteter agerar vi som förebilder i verksamheten. Genom vår PUG utbildning, som både förskollärare och kulturtolk gått under hösten, uppmärksammar vi i än högre grad vårt bemötande och olika strategier.

Mål för 2022

Mål

- I december 2022 erbjuder öppna förskolan en inkluderande och trygg miljö så att alla besökare kan känna sig välkomna och delaktiga.
- I december 2022 erbjuder öppna förskolan aktiviteter som uppmärksammar att familjer kan ha olika sammansättning så att alla kan känna stolthet över sin familjetillhörighet.
- I december 2022 erbjuder öppna förskolan en lärmiljö som är utformad med medvetenhet kring olika funktionsvariationer så att alla barn ges möjlighet till delaktighet och inflytande utifrån sina förutsättningar.

Främjande och förebyggande insatser för att nå ovanstående mål

- 1.a Vi pedagoger hälsar alla besökare välkomna till öppna förskolan när de kommer och bjuder in till deltagande
  - 1.b Vi pedagoger uppmuntrar till att kontakt skapas mellan besökarna
  - 1.c Vi pedagoger arbetar medvetet med vårt förhållningssätt och bemötande och påminner varandra om PUG strategierna.
  - 1.d Genom kulturtolkens språkkunskaper i somaliska kan vi erbjuda en verksamhet där fler familjer kan känna sig delaktiga.
-
- 2.a Vi uppmuntrar till gemensamma diskussioner med våra besökare
  - 2.b Vi pedagoger arbetar medvetet med vårt förhållningssätt så att alla familjer känner sig sedda och bekräftade.
  - 2.c Vi erbjuder böcker med fokus på olika familjesammansättningar. Polyglutt används i detta arbete.
  - 2.d Vi reflekterar regelbundet över våra lärmiljöer och temaområden så att alla barn ges möjlighet att leka och lära utan att styras av stereotypa normer.

- 3.a Vi erbjuder böcker med fokus på olika funktionsvariationer. Polyglutt används i detta arbete.
- 3.b Vi reflekterar regelbundet över våra lärmiljöer och temaområden så att alla barn ges möjlighet att leka och lära utifrån sina förutsättningar.
- 3.c Öppna förskolans material ska finnas lättillgängligt i lokalen
- 3.d Vi utökar arbetet med bildstöd i vårt temaarbete Hållbar utveckling.
- 3.e Utomhusaktiviteter planeras så att alla barn erbjuds möjlighet till delaktighet.

Uppföljning

Resultat

1. Vi pedagoger prioriterar att hälsa alla besökare välkomna när de kommer till vår verksamhet, särskilt viktigt är det för besökare som kommer till oss för första gången. Genom vår tidigare kulturtolk hade vi under våren möjlighet att nå fler familjer genom hennes språkkunskaper i somaliska. En ny kulturtolk med kunskaper i bla. arabiska och persiska har precis påbörjat sin anställning vilket vi sett fram emot. Vi arbetar aktivt med att uppmuntra nya kontakter mellan besökarna t.ex. vid den gemensamma fruktstunden vid borden då alla samlas och sitter tillsammans. Även i vår utomhusverksamhet uppmuntrar vi besökarna att knyta nya kontakter och genom kulturtolkens språkkunskaper kan vi stötta i samtalen om så behövs. Då tidigare kulturtolken, som gick PUG kursen tillsammans med förskolläraren under året, har avslutat sin tjänst i juni så har de gemensamma diskussionerna inte fortsatt under sommaren men ska återupptas nu i höst. Förra kulturtolkens språkkunskaper i somaliska har varit viktiga i arbetet med att skapa en inkluderande och välkomnande miljö under våren. Vår förhoppning är att kommande kulturtolk ska kunna stötta på samma sätt.
2. Olika familjesammansättningar har diskuterats främst utifrån de barnböcker som öppna förskolan haft tillgängliga under året med fokus på att familjer kan se olika ut. Förskolläraren och tidigare kulturtolken gick kursen PUG under våren och det har lett till att vi uppmärksammat vårt eget förhållningssätt och bemötande mer än tidigare. Detta arbete ska fortsätta under hösten tillsammans med den nya kulturtolken. Genom vår gemensamma reflektion kring våra lärmiljöer och det material vi erbjuder så har vi fokuserat på användandet av bildstöd för att underlätta för även yngre barn att ta egna initiativ och göra egna val utan att styras av stereotypa normer.
3. Öppna förskolan har erbjudit böcker med fokus på olika funktionsvariationer. Under vårens gemensamma reflektioner har vi uppmärksammat behovet av att utöka arbetet med bildstöd i lokalen. Genom att använda bildstöd i ateljén så utökas barnens möjlighet att göra egna val och påverka verksamheten. Inom temat Hållbar utveckling används också bildstöd mer än tidigare t.ex vid sopsorteringen. Utomhusaktiviteterna i Flen har skett i en lekpark som är anpassad för barn med olika funktionsvariationer. I Hälleforsnäs är lekparken dock inte anpassad på liknande sätt. Vad gäller våra dramatiserade vandringar som vi genomfört under våren så beslutade vi att förlägga dem inomhus då det var svårt att hitta en plats som fungerade optimalt och som var tillgänglig oavsett funktionsvariation.

Analys

1. Arbetet med att skapa en inkluderande och trygg miljö är en viktig del av vår verksamhet och kulturtolkens roll i arbetet är avgörande för att fler familjer ska känna sig välkomna. De gemensamma diskussionerna utifrån PUG strategierna som förskolläraren och kulturtolken genomfört under våren har varit positiva eftersom vi gick kursen gemensamt. Det blir en förändring under hösten då det kommer en ny kulturtolk som ska sättas in i arbetet.

2. Genom att låna barnböcker som lyfter temat kring olika familjesammansättningar så lyfts frågan med barnen. Det har under perioden inte kommit några ytterligare frågor utöver detta från barnen. Vi ser det som positivt att fortsätta med barnböcker som berör ämnet framöver. Genom att förskolläraren och kulturtolken haft en rutin på att avsätta tid för diskussion kring PUG- strategier på reflektionstiden så har detta lyfts kontinuerligt under våren. Vid dessa tillfällen har vi fokuserat på öppna förskolans lärmiljö men också vårt eget förhållningssätt och eventuella normer som våra handlingar och kroppsspråk förmedlar.
3. Böcker med fokus på olika funktionsvariationer finns tillgängliga i lokalen. Under perioden har vi uppmärksammat att vi måste utöka vårt användande av bildstöd. Genom att använda bildstöd har vi under våren utökat barnens möjlighet att ta egna initiativ och kunna påverka vad de vill göra. Bildstöd finns nu även för vårdnadshavare kring hur de kan stötta de yngre barnens språkutveckling samt med information kring barnkonventionen. Vi kommer att fortsätta arbetet med att leta efter lämpliga utomhusmiljöer som är tillgängliga oavsett funktionsvariation.

Slutsats

1. Vi fortsätter att arbeta för en inkluderande och trygg miljö där alla kan känna sig välkomna. Den nya kulturtolken kommer att bli en viktig del av det arbetet framöver så att fler familjer kan känna sig välkomna.
2. Genom att samarbeta med biblioteket kan öppna förskolan erbjuda böcker som berör olika familjesammansättningar vilket kan uppmuntra diskussioner. Detta har varit positivt och något vi fortsätter med under hösten.
3. Det utökade användandet av bildstöd som öppna förskolan har påbörjat under våren har varit positivt och ökat barnens möjlighet att påverka verksamheten och ta egna initiativ. Även användandet av bildstöd för vårdnadshavare med information barnkonventionen och yngre barns språkutveckling har varit positivt.

Utvärdering

Resultat

2023-01-02

1. Arbetet med att hälsa våra besökare välkomna till öppna förskolan och familjecentralen har fortsatt under hösten och är något vi prioriterar. Detta för att alla ska känna att öppna förskolan är en plats dem och deras barn. Den nuvarande kulturtolken har kunskaper i arabiska och persiska vilket underlättar arbetet. Vi har valt att flytta ihop matborden i lokalen så att alla besökare samlas tillsammans vid de gemensamma fika och fruktstunderna. Vi upplever att det underlättar besökare att knyta nya kontakter.
2. Barnböcker med fokus på olika familjekonstellationer finns presenterade i lokalen på ett lättillgängligt sätt. Böcker lånas och byts ut regelbundet och i det arbetet har vi tagit hjälp av bibliotekets personal. Arbetet med vårt förhållningssätt och bemötande har fortsatt med förskollärare och kulturtolk och vi diskuterar dessa frågor regelbundet. Gemensamma diskussioner med besökarna har inte skett lika ofta.
3. Böcker med tema kring barn med olika funktionsvariationer lånar vi av biblioteket. Arbetet med bildstöd har varit ett bra sätt att öka barnens möjlighet att påverka verksamheten genom att möjligheterna att göra egna val utökas. Bildstöd har också använts i informations syfte till vårdnadshavare med information kring hur man kan stimulera små barns språkutveckling. De dramatiserade vandringarna avslutades under våren men vi pedagoger har fortsatt erbjuda dramatisering utifrån en barnbok tillsammans med besökarna. Utmaningen har varit att uppmuntra även de yngre barnen att delta aktivt. Fram till och med oktober fortsatte vi erbjuda utomhusverksamhet i samma lekpark som tidigare här i Flen. Vi såg dock en

minskning av antalet besökare vid dessa tillfällen ju längre in på hösten vi kom. Vi planerar att återuppta verksamheten igen under våren.

Analys

2023-01-02

1. En välkomnande miljö och ett bra mottagande är fortsatt något vi kommer att prioritera. Vid vissa tillfällen har det varit en utmaning när vi har haft många besökare som kommit samtidigt t.ex. på våra babycaféer som varit välbesökta. Vid dessa tillfällen har vi fått prioritera de besökare som inte varit hos oss tidigare då första mötet är extra viktigt. Kulturtolkens språkkunskaper underlättar i arbetet genom att sänka trösklarna och på så sätt öka tillgängligheten. Att flytta ihop borden i lokalen har varit positivt och vi upplever att det underlättar för familjerna att ta kontakt med varandra.
2. I valet av barnböcker som vi erbjuder på öppna förskolan har bibliotekets personal varit till stor hjälp för att vi ska få ett bra urval vad gäller t.ex. olika familjesammansättningar. Vi planerar att utveckla det arbetet mer under våren, t.ex. i arbetet med våra dramatiseringar utifrån en barnbok, för att ytterligare uppmuntra till gemensamma diskussioner i större utsträckning än idag. Regelbunden reflektion kring våra egna förhållningssätt och bemötanden är fortsatt viktiga så att alla kan känna stolthet över sin familjetillhörighet.
3. Även i denna fråga tar vi hjälp av bibliotekets personal vad gäller att kunna erbjuda barnböcker inom temat. Arbetet med bildstöd som pågått under året kommer att fortsätta då vi ser att det möjliggjort för barnen att ta fler egna initiativ utan att styras av stereotypa normer. Att använda bildstöd även riktat mot vårdnadshavare kring språkstimulans samt barnkonventionen har varit uppskattat. Vad gäller utomhusmiljön har vi hittat en bra central lekpark i Flen som är anpassad för barn med olika funktionsvariationer. Dock har det varit svårare i Hälleforsnäs att hitta en lekpark som är anpassad på liknande sätt.

Slutsats

2023-01-02

1. Arbetet med att erbjuda en trygg och inkluderande miljö fortsätter även framöver. Kulturtolken med sina språkkunskaper i arabiska och persiska är en viktig del i det för att öka tillgängligheten för fler familjer.
2. Arbetet med att uppmärksamma att familjer kan ha olika sammansättningar ska utvecklas vidare i våra dramatiseringar under våren. Detta för att möjliggöra för att alla ska kunna känna stolthet över sin familjetillhörighet.
3. Arbetet med att utforma lärmiljön med medvetenhet kring olika funktionsvariationer är en process som fortsätter. Att använda bildstöd har varit viktigt för att möjliggöra för fler barn att ta egna initiativ och göra egna val.

Ansvarig för att årets plan utvärderas är: Kerstin Johansson - rektor

Utvärdering av insatser löpande under året gör ni här:

Åtgärder mot diskriminering och trakasserier

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

- Förebyggande, främjande värdegrundsarbete såsom exempelvis PUG (Pedagogisk Utveckling i Grupp) för personal.
- Kartläggning av barngrupper inför upprättandet av ny likabehandlingsplan som exempelvis sociogram.
- Trygghets/trivselenkäter till barn och vårdnadshavare.
- Trygghetsvandringar för barn.
- Arbeta med olika värdegrundsmaterial såsom exempelvis kompisböcker.
- Närvarande pedagoger som ser vad som händer i barngruppen.

Rutin angående hantering av ärenden gällande kränkande behandling

- Förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att snarast anmäla detta till rektor.
- Pedagogerna för samtal med uppgiftslämnare, utför observationer och samtalar med barnen i aktuell barngrupp samt hämtar in fakta från de vuxna som finns kring barnen på förskolan. Den inhämtade informationen dokumenteras av pedagogerna på aktuell förskoleavdelning.
- Anmälaren fyller i en incidentrapport (blankett: Incidentrapport från personal till rektor) Vidtar passande åtgärder enligt blankett.
- Pedagogen för två skilda samtal, dels med vårdnadshavaren till den utsatte, dels med vårdnadshavare för den som utövat kränkningen. Samtalen ger information om händelsen till vårdnadshavaren och leder till bättre förståelse för bakomliggande orsaker till att situationen har uppstått för att kunna sätta in framgångsrika åtgärder så att kränkningen upphör. Pedagogerna fortsätter att följa upp och dokumentera arbetet. Tid för uppföljningssamtal bestäms inom en till två veckor.

- Rektor som får kännedom om att ett barn blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att snarast anmäla detta till huvudmannen.
- Rektor gör en skriftlig anmälan om kränkande behandling (blankett: Anmälan till huvudman om kränkande behandling)
- Rektor kontaktar barnhälsoteamet vid behov och gör en bedömning om socialtjänsten behöver kontaktas.
- Ifylld anmälan om kränkande behandling lämnas till förvaltningskontoret omgående (max tre dagars handläggning från att förskolan fått kännedom om det inträffade).
- Rektor ska skyndsamt göra en utredning så snart hen fått kännedom om kränkningen. Rektor lämnar genomförd utredning till förvaltningskontoret. Rektor använder blankett: "Dokumentation av utredning: kränkande behandling".
- Om rektor i samband med utredningen bedömer att det finns behov av ytterligare åtgärder ska uppföljning göras. Uppföljningen dokumenteras och lämnas till förvaltningskontoret. Rektor använder blankett: "Dokumentation av uppföljning: kränkande behandling"

Om personal kränker barn.

Ovan nämnda handlingsplan används i tillämpliga delar. Barn som kränks av personal stötts av annan personal.

*"Ett barn som blir kränkt av någon anställd är i en särskilt utsatt situation eftersom de befinner sig i beroendeställning. Kränkningar som begås av personal betraktas därför som mycket allvarliga".
(Diskrimineringsombudsmannen, 2013, s.4)*

Diskrimineringsgrunder

- **Kön** – menas den biologiska könstillhörigheten.
- **Könsöverskridande identitet eller uttryck** – menas att någon inte identifierar sig med sin biologiska könstillhörighet.
- **Etnisk tillhörighet** – menas nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.
- **Religion eller annan trosuppfattning**

- **Funktionshinder** – menas varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsbegränsningar av en persons funktionsförmåga.
- **Sexuell läggning** – menas homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.
- **Ålder** – att inte särbehandlas p g a ålder

Ansvarsförhållande

Anmälan Socialförvaltningen

All personal har skyldighet att anmäla till Socialförvaltningen minsta misstanke om att ett barn far illa. Den som utsätter eleven kan vara vårdnadshavare eller andra personer som står barnet nära. Misstankar som anmäls kan handla om:

- Misskötsel och brist på omvårdnad
- Fysisk och psykisk misshandel
- Sexuellt utnyttjande
- Könstympning

Då det gäller de tre sistnämnda brottsliga handlingarna informeras vårdnadshavarna inte i förväg om att anmälan skett. Då det handlar om misskötsel och brist på omvårdnad informeras vårdnadshavarna att anmälan kommer att göras.

Förbud mot repressalier

Den som har anmält diskriminering eller har påtalat att en utbildningsanordnare bryter mot lagen (till exempel genom att inte arbeta förebyggande mot trakasserier) har ett lagskydd mot att bli bestraffad, det vill säga utsatt för repressalier. Skyddet gäller även när någon medverkat i en utredning enligt diskrimineringslagen eller avvisat eller fogat sig i trakasserier eller sexuella trakasserier. (www.do.se)

Repressalier kan till exempel vara hot om våld eller annan ogynnsam behandling.

Bilaga 1 Årshjul

Här kan ni lägga in enhetens uppföljningar, trygghetsvandringar och liknande

januari	
februari	
mars	
april	
maj	Trygghetsenkät grundskolan genomförs
juni	Trygghetsenkät förskolan genomförs
juli	
augusti	
september	
oktober	
november	Trygghetsenkät fritidshem genomförs
december	

Förklaring av viktiga begrepp

Diskriminering

En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen är att någon missgynnas eller kränks och att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskrimineringen kan vara direkt eller indirekt diskriminering. Bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera är andra former av diskriminering.

Sex former av diskriminering

Nedan beskrivs dels de sex formerna av diskriminering, dels exempel på sådant som kan vara diskriminering inom skolan. Om det är diskriminering eller inte beror på den enskilda situationen.

Direkt diskriminering

Direkt diskriminering är när någon behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation och det finns en koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Till exempel om en elev får sämre betyg och det har samband med hens etniska tillhörighet.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering är när det finns en regel som verkar neutral men särskilt missgynnar personer med koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Men det är inte indirekt diskriminering om syftet med regeln är berättigat och sättet som används för att uppnå syftet är lämpligt och nödvändigt. Ett exempel på indirekt diskriminering kan vara om en skola obefogat hindrar elever att vara med på gymnastiken för att de bär någon form av huvudbonad, inklusive huvudduk.

Bristande tillgänglighet

Bristande tillgänglighet är när en verksamhet inte genomför skäligen åtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska kunna ta del av verksamheten. Utgångspunkten för vad som är en skälig åtgärd är de krav på tillgänglighet som gäller enligt de lagar och regler som finns för verksamheten, till exempel skollagen. Om en åtgärd är skälig eller inte beror bland annat på om verksamheten har praktiska och ekonomiska förutsättningar för att genomföra åtgärden. Hänsyn tas också till om det handlar om en kortare kontakt eller en längre relation. Ett exempel på bristande tillgänglighet kan vara att en elev med dyslexi inte får stöd i undervisningen.

Trakasserier

Trakasserier är ett agerande som kränker någons värdighet och har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan handla om kommentarer, gester eller utfrysning. Exempel på trakasserier kan vara en lärare som hånar en elev för att han bär kippa.

Sexuella trakasserier

Med sexuella trakasserier menas ett beteende av sexuell natur som är oönskat av den som blir utsatt för det. Det kan till exempel vara att en lärare är sexuellt närgången mot en elev.

Instruktioner att diskriminera

Instruktion att diskriminera är när någon ger en order eller instruerar någon som är i beroendeställning, till exempel en anställd, att diskriminera någon annan.

Läs mer på www.do.se

Kränkande behandling

I 1 kap. skollagen och i läroplanerna används begreppet kränkande behandling brett och omfattar då alla typer av kränkningar inklusive diskriminering enligt diskrimineringslagen och även diskriminering med koppling till andra omständigheter som gäller den enskilde som person. I 1 kap. 2 § Regeringsformen står att "Det allmänna ska motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person". I 6 kap. skollagen avgränsas kränkande behandling till att avse ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen. I den här texten används begreppet "kränkningar" för att beskriva alla typer av kränkningar som avses i 1 kap. skollagen, alltså omfattande även alla former av och grunder för diskriminering.

Mobbning

Mobbning handlar om kränkningar som upprepas. I skolans styrdokument används inte längre begreppet mobbning. Där används istället diskriminering och kränkande behandling. Ett skäl till att begreppet mobbning inte längre används är att skollagen och diskrimineringslagen kräver att även enstaka kränkningar ska motverkas. Mobbning har länge definierats som kränkningar som upprepas vid flera tillfällen med ett uppsåt att göra någon illa. Så har mobbning definierats i den utvärdering av metoder mot mobbning som vi ofta refererar till i den här boken. Definitionen av mobbning varierar i olika sammanhang. I en del internationell forskning används begreppet mobbning för att beskriva sådant som enligt de definitioner som används i Sverige är kränkande behandling eller trakasserier.

Likabehandling

Med begreppet likabehandling menas att alla barn och elever ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon diskrimineringsgrund eller andra förhållanden som rör en elevs förutsättningar. Det innebär dock inte att alla ska behandlas lika.

Exempelvis behöver en del barn och elever extra stöd för att få lika möjligheter till lärande som andra.

Diskrimineringslagen (2008:567) 3 kap (Utdrag)

Målinriktat arbete

14 § En utbildningsanordnare som bedriver utbildning eller annan verksamhet enligt [skollagen \(1985:1100\)](#), utbildning enligt [högskolelagen \(1992:1434\)](#) eller utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina ska inom ramen för denna verksamhet bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Närmare föreskrifter om utbildningsanordnarens skyldigheter finns i [15](#) och [16 §§](#).

Att förebygga och förhindra trakasserier

15 § En utbildningsanordnare som avses i [14 §](#) ska vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att något barn eller någon elev eller student som deltar i eller söker till verksamheten utsätts för trakasserier som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning eller för sexuella trakasserier.

Likabehandlingsplan

16 § En utbildningsanordnare som avses i [14 §](#) ska varje år upprätta en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att dels främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning, dels förebygga och förhindra trakasserier som avses i [15 §](#). Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som utbildningsanordnaren avser att påbörja eller genomföra under det kommande året.

En redovisning av hur de planerade åtgärderna enligt [första stycket](#) har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Skollagen kap. 14 a (Utdrag från några paragrafer)

Ansvar för personalen

5 § Huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i detta kapitel, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget. Lag (2008:571).

Målinriktat arbete

6 § Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Närmare föreskrifter om detta finns i [7](#) och [8 §§](#). Lag (2008:571).

Skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling

10 § Om huvudmannen eller personalen får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten, är huvudmannen skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Lag (2008:571).

Skadestånd

12 § Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt 7-11 §§ ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Skadestånd för kränkning i andra fall än vid repressalier utgår dock inte, om kränkningen är ringa. Om det finns särskilda skäl, kan skadeståndet för kränkning sättas ned eller helt falla bort. Lag (2008:571).